

Overzicht van aandachtspunten en bevindingen uit de boardletter 2018.

Aandachtspunten:

Verantwoordelijk directielid	Heika van Es
Eigenaar.	Mieke Lammerts van Bueren
Actiehouder	Gerald van Rooij

Belangrijke aandachtspunten voor de jaarrekening 2018

Voor het opstellen door uw gemeente van de jaarrekening 2018 en onze controle daarop identificeren wij op basis van de interim-controle en de relevante ontwikkelingen de volgende belangrijke aandachtspunten:

- Een toereikende onderbouwing van de waardering van de grond-exploitaties, inclusief position papers.
- Een position paper met een fiscale onderbouwing van een eventuele verplichting voor de vennootschapsbelastingplicht alsmede de eerste belastingaangifte.
- Een toereikende onderbouwing van de voorzieningen, inclusief position-papers. Het gaat hier met name om de materiële voorzieningen.
- Het mogelijk doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het management (management override), waarbij wij specifiek aandacht vragen voor de onderbouwing van schattingen.
- Zichtbare interne controle op de memoriaalboekingen die niet in functiescheiding zijn ingevoerd
- Rechtmatigheid EU-aanbestedingen.
- Onder de immateriële vaste activa is een bijdrage geactiveerd welke verstrekt was voor het oude Tijenraan. Omdat het nieuwe Tijenraan in 2018 in gebruik is genomen, dient deze bijdrage in de jaarrekening 2018 geheel afgeschreven te worden. Dit overeenkomstig de lijn die u in de jaarrekening 2017 al heeft ingezet.
- De inbaarheid van de vordering op Stichting Werk Raalte zichtbaar onderbouwen aan de hand van onderliggende documentatie.

Managementresponse bij de boardletter 2018

De genoemde punten zijn in beeld en hebben onze aandacht. Bij het opstellen van de jaarrekening 2018 wordt hiermee rekening gehouden.

01 Geen preventieve controle aanbestedingen

Verantwoordelijk directielid	Heika van Es
Eigenaar.	Mieke Lammerts van Bueren
Actiehouder	Gerald van Rooij

Interim gemeente Raalte 2018

01 Geen preventieve controle aanbestedingen

Observatie

In voorgaande jaren hebben wij u geadviseerd om in het proces van inkoop en aanbestedingen adequate preventieve interne beheersmaatregelen op te nemen in plaats van uitsluitend achteraf een controle uit te (laten) voeren op een juiste naleving van de interne en externe aanbestedingsrichtlijnen.

Tijdens onze interim-controle 2018 hebben wij vastgesteld dat hieraan in een aantal opzichten invulling aan is gegeven, bijvoorbeeld door het verder centraliseren van de aanwezige contracten. Daarnaast besteed u aandacht aan het bewustzijn bij de budgethouders van het belang van de Europese aanbestedingsregels. Tegelijkertijd stellen wij vast dat de contracten worden vastgelegd in een zaakstelsel en dat er nog geen sprake is van een contractenregister die een signalerende functie heeft van contracten die bijna aflopen.

Risico

Wij constateren dat geen van de door u geïmplementeerde maatregelen afdwingt dat advies van de inkoopadviseurs ingewonnen moet worden of op een andere wijze afdwingt dat wordt gecontroleerd of een inkoop Europees aanbesteed moet worden, waardoor het risico op onrechtmatige inkopen bestaat.

Aanbeveling

Wij adviseren u verdere preventieve beheersmaatregelen te implementeren waardoor gewaarborgd wordt dat inkopen rechtmatig worden aanbesteed.

Classificatie

MIDDEL

Managementresponse bij de boardletter 2018

Wij zetten continu in op het verhogen van kennis en bewustwording om zo te borgen dat alle inkopen rechtmatig worden aanbesteed. In DOWR verband wordt in 2019 ingezet op het professionaliseren van contractmanagement waar onder het opzetten van een contractenregister. Met deze verschillende maatregelen verwachten wij de risico's afdoende te kunnen beheersen

02 Geen inhoudelijke controle op de memoriaalboekingen

Verantwoordelijk directielid	Heika van Es
Eigenaar.	Mieke Lammerts van Bueren
Actiehouder	Gerald van Rooij

Interim gemeente Raalte 2018

02 Geen inhoudelijke controle op de memoriaalboekingen

Observatie

Het proces van administratie en verslaglegging vormt de basis voor een betrouwbare informatievoorziening. Om deze reden besteden wij uitgebreid aandacht aan dit proces. Hierbij hebben wij specifiek aandacht voor de beheersmaatregelen omtrent memoriaalboekingen, alsmede de aansluitingen tussen de financiële administratie en sub-administraties zoals de salarisadministratie.

Wij hebben tijdens voorgaande interim-controles geconstateerd dat functiescheiding is aangebracht in het proces van memoriaalboekingen. In de regel zullen memoriaalboekingen in de financiële administratie worden aangemaakt door een financiële medewerker en zal deze worden doorgeboekt door een tweede onafhankelijke functionaris (4-ogen principe). Wij hebben vastgesteld dat deze functiescheiding niet wordt afgedwongen binnen de financiële administratie waardoor het theoretisch mogelijk is dat één medewerker zowel een memoriaalboeking aanmaakt als doorboekt.

Wij hebben vastgesteld dat in 2018 stappen zijn gezet door verschillende memoriaalboeken aan te maken, waardoor de routinematige boekingen gescheiden worden van niet-routinematige boekingen. Op deze wijze wordt een analyse op de risicovolle memoriaalboekingen eenvoudiger.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat u aan het einde van het jaar een diepgaande analyse op de memoriaalboekingen uitvoert om op deze wijze vast te kunnen stellen of alle memoriaalboekingen juist hebben plaatsgevonden en terecht zijn gemaakt.

Risico

Wij constateren dat in het proces van het invoeren en doorboeken van memoriaalboekingen geen inhoudelijke controle wordt afgedwongen. Hierdoor bestaat het risico dat onjuiste memoriaalboekingen worden gemaakt.

Aanbeveling

Wij hebben reeds vastgesteld dat u stappen heeft gezet om bovenstaand risico te mitigeren. Echter dekken geen van de door u geïmplementeerde beheersmaatregelen het risico in zijn geheel af. Wij adviseren u de functiescheiding in de financiële administratie te implementeren zodat een inhoudelijke controle voorafgaand aan het doorboeken van de memoriaalboeking afgedwongen wordt of om de inhoudelijke controle op de memoriaalboekingen meer frequent uit te voeren.

Classificatie

HOOG

Managementresponse bij de boardletter 2018

Binnen de (huidige) mogelijkheden van het financiële systeem doen wij het maximale. Vanaf 2018 toetsen wij 2 keer per jaar de memoriaal boekingen. Door uitvoering van deze toets is de verwachting dat de accountant in de Boardletter 2019 dit punt als geheel opgevolgd zal aanmerken (bevinding opgelost). Door deze toets achteraf op alle boekingen is het risico beperkt.

03 Grondexploitatie

Verantwoordelijk directielid	Arie Nijman
Eigenaar.	Arie Nijman
Actiehouder	Jos Strijtveen

Interim gemeente Raalte 2018

03 Grondexploitatie

Observatie

Tijdens de gesprekken die wij inzake de grondexploitatie bij onze interim-controle met medewerkers van uw gemeente hebben gevoerd is aangegeven dat u zich bewust bent van het belang van het schattingsproces en de hiermee samenhangende adequate interne beheersing van de grondexploitatie. U heeft voorbeelden gegeven van interne procedures en het schattingsproces geschetst. Tegelijkertijd stellen wij vast dat de eigen interne vastleggingen van het schattingsproces en deze procedures in een aantal gevallen beperkt zijn qua aard, reikwijdte en/of diepgang.

Risico

Het risico bestaat dat de grondexploitatie niet juist gewaardeerd is in de jaarrekening alsmede dat de tussentijdse informatievoorziening niet juist is.

Aanbeveling

Wij adviseren de vastleggingen van het schattingsproces te versterken en deze interne beoordeling bij de jaarrekeningcontrole vast te leggen in de vorm van een position-paper per significant complex. Hierover hebben wij reeds afspraken gemaakt met uw ambtelijke organisatie.

Classificatie

HOOG

Managementresponse bij de boardletter 2018

De aanbeveling wordt overgenomen. Als onderdeel van de stukken van de jaarrekening 2018 zal een position paper opgesteld worden conform de verwachtingen van de accountant.

04 Algemene IT beheersmaatregelen

Verantwoordelijk directielid	Heika van Es
Eigenaar.	Mieke Lammerts van Bueren
Actiehouder	Mieke Lammerts van Bueren

Interim gemeente Raalte 2018

04 Algemene IT beheersmaatregelen

 Observatie	Uw IT omgeving wordt gevoerd in DOWR-I verband. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden concluderen wij dat de opzet en bestaan van de General IT Controls in het kader van de jaarrekeningcontrole verbeterd kan worden.
 Risico	Door de tekortkomingen in de algemene IT-beheersmaatregelen is het voor uw gemeente niet mogelijk om op de interne beheersingsmaatregelen vanuit de systemen geheel te steunen ten behoeve van een betrouwbare informatievoorziening.
 Aanbeveling	<ol style="list-style-type: none">1. Wij adviseren u in DOWR-I verband een volgende stap te nemen in de beheersing van het rechtenbeheer binnen de gemeenten. Hierbij adviseren wij:<ul style="list-style-type: none">• een periodieke monitoring uit te voeren op activiteiten die uitgevoerd worden door accounts met hoge rechten zodat de applicaties, systemen en databases beheersbaar blijven. Hierbij adviseren wij tevens een monitoring uit te voeren op het afgeven en ontnemen van de hoge rechten zoals mogelijk is door o.a. de functioneel beheerders.• een zichtbare monitoring uit te voeren op de actieve gebruikers binnen applicaties, systemen en databases. Wij raden aan hierbij een autorisatiematrix op te stellen waaruit functievermenging binnen de applicaties gedetecteerd worden.• het gebruik van generieke accounts (met hoge rechten) binnen applicaties, systemen en databases zoveel mogelijk te vermijden. Momenteel wordt binnen het beheer van de applicaties, systemen en databases gebruik gemaakt van deze generieke accounts. Voor deze accounts is in een later stadium niet meer te achterhalen wie welke acties heeft uitgevoerd. Daartoe is het raadzaam om ook binnen het beheer de accounts te personaliseren voor de dagelijkse werkzaamheden en generieke accounts uitsluitend te gebruiken indien hier noodzaak voor is (bijzondere beheerstaken).2. Het optimaliseren van het instroom-doorstroom-uitstroom (IDU) proces. Uitdienstmeldingen of functiewijzigingen worden niet altijd tijdig doorgegeven. Wij adviseren u te analyseren wat hiervan de oorzaak is en benodigde verbeteracties te ondernemen.3. Wij adviseren om de procesverantwoordelijke zichtbaar te betrekken bij het doorvoeren van wijzigingen en updates binnen de applicaties, systemen en databases door de acceptatie procedure zichtbaar te accorderen.
 Classificatie	HOOG

Managementresponse bij de boardletter 2018

Aanbeveling

Het afgelopen jaar heeft reeds een intensivering van de controle op autorisatiebeheer plaatsgevonden. Voor diverse applicaties zijn autorisatiematrices gemaakt. Periodiek worden de uitgegeven autorisaties gecontroleerd door de proceseigenaren.

De geleverde inspanning tot verbetering in het autorisatieproces wordt gezien. De accountant is echter van mening dat het aantal accounts met hoge rechten nog te groot is én dat we de monitoring en vastlegging op de monitoring verder kunnen verscherpen dan wel beter kunnen aantonen. Dit alles teneinde het risico op oneigenlijk gebruik van informatiesystemen te mitigeren.

DOWR- i zal het proces in gang zetten om nut en noodzaak met betrekking tot "hoge rechten en generieke accounts" op basis van casuïstiek met de betrokken proceseigenaren te bespreken. Vervolgens zal er beleid worden opgesteld waardoor de kaders voor gebruik, toetsing en monitoring beschikbaar komen, waarop de proceseigenaren in de toekomst hun besluitvorming kunnen baseren.

Vanuit de directie/management is aandacht voor de discipline om tijdig personeelswijzigingen in het systeem te verwerken. Technische verbeteringen van het IDU proces zullen in het kader van kwaliteitsmanagement elk jaar worden geagendeerd.

05 Cybersecurity

Verantwoordelijk directielid	Heika van Es
Eigenaar.	Mieke Lammerts van Bueren
Actiehouder	René Passchier

Interim gemeente Raalte 2018

05 Cybersecurity

Observatie

Voor ons als accountant is het met name relevant in hoeverre er passende maatregelen zijn getroffen om de gevolgen van cyber risico's voor de jaarrekening effectief te beheersen. Dit omvat minder risico's dan de cyber risico's die voor uw organisatie zelf relevant zijn. Onze werkzaamheden op dit vlak beperken zich daarom tot het verkrijgen van inzicht in de wijze waarop uw organisatie zelf cyberrisico's identificeert en welke maatregelen uw organisatie heeft getroffen voor de risico's die wij het meest relevant achten voor de jaarrekening.

Aanbevelingen

Voor een verdere doorontwikkeling van cyber in DOWR-I verband hebben wij de volgende aanbevelingen:

1. Het periodiek uitvoeren van penetratietesten die constateren of het mogelijk is om toegang te krijgen tot, of aanvallen uit te voeren, op de systemen en netwerken.
2. Wij constateren dat de verantwoordelijkheden tussen de gemeente en derden partijen niet in alle gevallen inzichtelijk zijn vastgelegd. Verantwoordelijkheden met leveranciers dienen afgestemd en vastgelegd te worden in een Service Level Agreement (SLA) die aansluit op het huidige beleid van de cybersecurity binnen de gemeenten.
3. Er zijn diverse detectiesystemen en processen ingericht om mogelijke cyberincidenten te detecteren. Hierbij hebben wij geconstateerd dat er geen formeel proces is geformaliseerd die waarborgt dat de incidenten worden opgevolgd en toekomstige gelijke incidenten worden voorkomen.

Wij adviseren u een event management systeem (SIEM) te implementeren die zorg draagt dat gedetecteerde incidenten een passende opvolging krijgen en dat soort gelijke kwetsbaarheden in de toekomst gemitigeerd worden. Tevens waarborgt u hiermee dat u het proces van detectie, opvolging en mitigatie zichtbaar vastlegt alsmede reproduceerbaar is.

Uw gemeente onderkent het belang hiervan door in DOWR-I verband deel te nemen aan het initiatief van VNG om vanaf medio 2019 voor de Gemeenschappelijke Gemeentelijke Infrastructuur (GGI) centraal de detectie / monitoring diensten aan te gaan bieden. Wij merken echter op dat deze dienst pas in de loop van 2019, of wellicht nog later, beschikbaar zal komen voor de gemeente.

Classificatie

MIDDEL

Managementresponse bij de boardletter 2018

DOWR-I neemt de aanbevelingen van de accountant over. De betreffende eigenaren gaan er mee aan de slag.
Via DOWR-I wordt door middel van periodieke audits de voortgang van de aanbevelingen gemonitord.